

3.....	מבוא
4.....	1. עונש מוות
4.....	1.1 הגדרה
4.....	1.2 סקירה היסטורית
5.....	1.3 שיטות הוצאה להורג
5.....	1.3.1 תלייה
5.....	1.3.2 כיתת יורים
6.....	1.3.3 כיסא חשמלי
6.....	1.3.4 זריקת רעל
7.....	2. מקורות חוק לעונש מוות בישראל
7.....	2.1 הדין הדתי
7.....	2.1.1 המשפט העברי
7.....	2.1.2 האיסלאם
8.....	2.1.3 הנצרות
8.....	2.2 החוק הישראלי
8.....	2.2.1 סעיפים 96-99 לחוק העונשין
9.....	2.2.2 החוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם, התש"י-1950
9.....	2.2.3 החוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, התש"י-1950
9.....	2.2.4 חוק השיפוט הצבאי
9.....	3. עונש מוות בישראל
11.....	3.1 דוגמאות לגזר דין מוות שלא בוצעו
11.....	3.2 גזר דין מוות בישראל – פרשת טוביאנסקי ופרשת אייכמן
11.....	3.2.1 פרשת טוביאנסקי
13.....	3.2.2 פרשת אייכמן
13.....	3.3 חוק עונש מוות למחבלים בישראל
14.....	4. עונש מוות – בעד או נגד?
14.....	4.1 טיעונים בעד עונש מוות
16.....	4.2 טיעונים נגד עונש מוות
17.....	5. עונש המוות כעיוות דין
17.....	5.1 מהו עיוות דין?
18.....	5.2 סופיות הדיון
20.....	6. משפט משווה
20.....	6.1 אמנות בינלאומיות
22.....	6.2 חקיקה בארצות הברית
23.....	6.3 הוצאה להורג במדינות ערב
24.....	7. סיכום ומסקנות
26.....	8. ביבליוגרפיה

שאלת המחקר המרכזית בעבודה זו היא, האם וכיצד ראוי להחיל את עונש המוות במשפט הישראלי והאם עונש המוות עולה לכדי עיוות דין.

בפרק הראשון, הלוא הוא פרק המבוא אעסוק בעיקר בהגדרת עונש המוות כולל סקירה היסטורית נרחבת אודות השימוש בעונש זה תוך מתן דגש על אילו סוגי עבירות נאשמים נידונו למוות. כמו כן, במסגרת פרק המבוא אבחן את התפתחותן של שיטות הוצאה להורג השונות, ובהן: תלייה, כיתת יורים, זריקה קטלנית, כיסא חשמלי ועוד.

במסגרת הפרק השני לעבודת מחקר זו, אבחן את מקורות החוק לעונש מוות בישראל, תוך מתן התייחסות לדין הדתי, בדגש על המשפט העברי עם בחינת הדין האיסלאמי והנוצרי. בנוסף, אבחן באילו חוקים עדיין קיים עונש מוות, באופן תיאורטי, ומה הרציונל שעמד מאחורי חקיקת אותם סעיפי חוק.

במסגרת הפרק השלישי לעבודת מחקר זו, אבחן ואסקור את חוק עונש מוות בישראל. בפרק זה ארחיב בדוגמאות על נאשמים שנידונו לעונש מוות ולבסוף נותרו בחיים ואת שני המקרים הבודדים שבהם הוצאו להורג בישראל בפרשת מאיר טוביאנסקי ומשפט אייכמן המפורסם. בנוסף, במסגרת פרק אבחן את הצעת החוק בנוגע להטלת עונש מוות למחבלים, את הטעמים העומדים מאחורי חקיקת החוק וכיוצא בזה.

במסגרת הפרק הרביעי לעבודת מחקר זו, אבחן את השיקולים המרכזיים בעד הטלת עונש מוות (המרכזיים שבהם: הרתעה, טיעון ביטחוני, טיעון חברתי, שיקולים כלכליים) ונגד עונש מוות (המרכזיים שבהם: מוסר, קדושת החיים, טיעון חוקתי, סופיות ההחלטה).

במסגרת הפרק החמישי לעבודת מחקר זו אבחן האם עונש מוות מהווה עיוות דין כמשמעותו במשפט הישראלי, זאת תוך מתן דגש על סופיות הדין והיבטים פסיכולוגיים של המשפט. בנוסף, אבחן האם ישנה כלל חשיבות של זיכוי מאוחר שלאחר הטלת עונש מוות והאם מקרים כגון דא הובילו לביטול העונש במדינות שבהם היה נהוג להטיל עונש מוות.

במסגרת הפרק השישי לעבודת מחקר זו אבחן כיצד מיושם עונש מוות במערכות משפט בינלאומיות, תוך אבחנה בין מדינות ערביות למדינות מערביות. במסגרת פרק זה אבחן כיצד מערכת המשפט בארה"ב, המדינה המערבית המובילה את רשימת המדינות המערביות בשימוש בעונש המוות עד היום, זיכתה מספר נאשמים שהוצאו להורג לאחר שנים רבות וכיצד הדבר השפיע על החברה האמריקנית. נדבך נוסף בפרק זה יעסוק באמנסטי אינטרנשיונל, ארגון חברתי

במסגרת הפרק האחרון לעבודת המחקר אסכם ואבחן האם חוק עונש מוות יעיל ואפקטיבי מבחינה חברתית וממשלתית. במסגרת פרק זה אבחן כיצד ניתן לשקלל את כל הממצאים שאובחנו בהצעת חוק מושכלת אחת.

1.1 הגדרה

הזכות לחיים היא אחת מן הזכויות הבסיסיות ביותר העומדות לרשותו של כל אדם בכל חברה שהיא בעולם. שלילת הזכות לחיים לרוב מגונה בחברות השונות כמעשה אלים ואסור ברמות הגבוהות ביותר, וזה הנוטל את חייו של האחר לרוב "זוכה" לענישה הכבדה ביותר שמאפשרת מערכת המשפט.¹

עונש מוות, שעיקרו בשלילת הזכות לחיים, מהווה למעשה את העונש החמור ביותר שניתן לגזור על אדם שכן מדובר בפגיעה ובשלילת חייו וכן מאחר שמדובר בענישה שאין חזרה ממנה ולמעשה לאחר ביצוע גזר הדין, המשפט תם ונשלם.

1.2 סקירה היסטורית

השימוש בעונש המוות הוא עתיק יומין. תיעוד ראשוני של קוד פלילי הקובע עונש מוות על ביצוע עבירות שונות ניתן למצוא כבר בחוקים של המלך השומרי אור-נמו מן המאה ה-21 לפני הספירה ובקוד חמורבי מן המאה ה-18 לפני הספירה. כמו כן, עונש המוות היה עונש מקובל מאוד במשפט היווני והרומי והוטל על מגוון רחב מאוד של עבירות, קלות וחמורות כאחד.

השימוש בעונש המוות גדל במיוחד בימי הביניים, תוך נקיטת שיטות הוצאה להורג אכזריות למדי, אשר כללו בין היתר, צליבה, הטבעה, קבורה בחיים, הכאה עד מוות והרעלה.

את השינוי בכל הנוגע לשימוש בעונש המוות, מקובל לייחס לספרו המשפיע של המשפטן האיטלקי, Beccaria, שפורסם בשנת 1767. בספר הוצגה משנה סדורה השוללת לחלוטין את השימוש בעונש המוות ובעקבותיו רבות מן המדינות באירופה ובצפון אמריקה החלו לשקול מחדש את מדיניותן בכל הנוגע להטלת עונש המוות, ולצמצם במידה ניכרת את מספר העבירות שבגינן ניתן להטיל אותו.²

בשנת 1867, פורטוגל הפכה למדינה הראשונה ביבשת אירופה שביטלה כליל את השימוש בעונש המוות, ובעקבותיה הלכו רומניה, הולנד, איטליה ועוד מדינות אחרות. ביבשת אמריקה, בשנת 1846, הייתה משיגן למושבה הראשונה שביטלה את עונש המוות, למעט עונש המוות בשל בגידה במדינה. שש שנים מאוחר יותר ביטלו גם רוד איילנד ווויסקונסין את עונש המוות.

בעידן המודרני, תנועות א-פוליטיות רבות קמו במטרה להביא לביטול עונש המוות. הצלחתם עד כה היא משמעותית שכן עונש המוות בוטל בכשליש ממדינות ארה"ב, ואף הצליחו פעמים אחדות להביא לפסילת חוקים המטילים עונש מוות על ידי בית המשפט העליון, בנימוק שחוקים אלו מטילים ענישה אכזרית, האסורה על פי התיקון השמיני לחוקת ארה"ב. עם זאת, רוב מדינות ארה"ב עדיין עושות שימוש בעונש המוות.

¹ יורם דינשטיין, הזכות לחיים כחרות יסוד, **מחשבות** 57, נובמבר 1988, 38–45

² ירון אונגר, "עונש המוות – רקע תיאורטי וסקירה משווה", הכנסת – הלשכה המשפטית תחום חקיקה ומחקר משפטי, נוב' 2013 (תשע"ד)